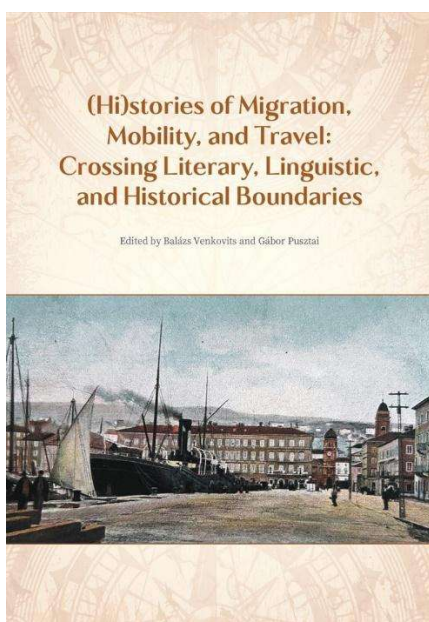

<https://doi.org/10.59424/debreceniszemle/2025/33/4/496-498>

Migráció komplex közelítésben

(Hi)stories of Migration, Mobility, and Travel: Crossing Literary, Linguistic, and Historical Boundaries.

Edited by Balázs Venkovits and Gábor Pusztai. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó/Debrecen University Press, 2024.

A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának keretein belül 2012-ben létrehozott Nemzetközi Migrációkutató Központ által megjelentetett angol nyelvű tanulmánykötet egy három évvel ezelőtti, a kutatóközpont fennállásának tizedik évfordulójára rendezett konferencia tanulmányait tartalmazza. A kötet szerkesztői hangsúlyozzák, hogy a migráció jelenségét a lehető legszélesebb spektrumba helyezve és számos tudományterületet bevonva lehet és érdemes vizsgálni. A kötet ennek a célnak kiválóan megfelel, és ez

nem csupán a szerzők, de a szerkesztők lelkiismeretes munkáját is dicséri, akik három nagyobb fejezetbe sorolva tizenkét tanulmányt rendeztek egy technikai szempontból is gondosan, tetszetősen kivitelezett kötetbe. Az írások az interdiszciplinaritás, a regionalitás, a kronológiai diverzitás és a tematikai sokszínűség jegyében friss, újszerű szemléletben mutatják be a migráció jelenségét, és ezt a fajta komplexitást az olvasó mindvégig érzékelheti.

Az első fejezetben szereplő négy tanulmány Hollandia és a holland gyarmatok migrációtörténetével foglalkozik. Michiel van Kempen, az amszterdami egyetem emeritus professzora a posztkoloniális irodalom egyik példáján keresztül a határok, az utazás és az identitás összefüggésében jellemzi a holland-karibi költészetben megjelenő toposzokat. Bozzay Réka, a Debreceni Egyetem Néderlandisztika Tanszékének docense a koraújkori peregrináció nyugat- és közép-európai történetét mutatja be sokféle fókuszról közelítve és gazdag levéltári forrásanyaggal alátámasztva. A tanulmány figyelembe veszi a peregrinusok társadalmi helyzetét, motivációikat, val-

lási hovatarozásukat, az őket ért hatásokat, valamint a velük kapcsolatos különféle interakciókat is. Pusztai Gábor, ugyancsak a Debreceni Egyetem Néderlandisztika Tanszékének docense Radnai István 1914-es, a Holland-Indiákon tett utazásának elemzése során a migráció-utazás-identitás összefüggéseit és konfliktusait mutatja be példás alaposággal. Írása egyben részletes naplóelemzés is, az énkép és a másokról alkotott kép sokrétű összefüggéseinek jól használható esettanulmánya. Az első fejezet záró tanulmányának szerzője Nagy Roland, az ELTE nyelvész oktatója, aki írásában az 1920-as években Hollandia és Belgium irányában lezajlott magyarországi gyermekvonat akciók történetének kulturális és nyelvészeti adaptációját adja, felhasználva és fókuszálva a korabeli szótárakra, nyelvkönyvekre, kiadványokra, melyek segítették a magyar gyerekek beilleszkedését a németalföldi világban.

A kötet második fejezete az Egyesült Államok történetének migrációs vonatkozásait tárgyalja, öt tanulmánnyal és főként a történeti aspektusokra koncentrálva. Czeglédi Sándor és Németh Dominik, a Pannon Egyetem oktatói az USA korai történetének törvénykezését vizsgálva a bevándorló közösségek nyelvi meghatározottságaira és a velük kapcsolatos amerikai kormányzati reakciókra fókuszálnak, kiemelve, hogy a bevándorló közösségek nyelvi hagyományai milyen mértékben alakították az amerikai nemzeti identitást. Szabó Éva Eszter,

az ELTE amerikanista és Latin-Amerikával foglalkozó oktatója írásában azt vizsgálja, hogy a bevándorlásra alapvetően nyitott Egyesült Államok politikája hogyan alakult át időnként rasszista alapú és korlátozásokat bevezető, szövetségi szintű bevándorlási politikává. A második fejezet ezt követő három tanulmánya a Debreceni Egyetem Angol-Amerikai Intézete és a Debreceni Egyetem Történelmi Intézete kutatóinak és oktatóinak írásai, melyek a migráció és a mobilitás összefüggéseit vizsgálják az amerikai történelemben. Szathmári Judit egy Chicagót érintő esettanulmányban az egyházak szerepét elemzi abban a folyamatban, amely az őslakos amerikai indiánokat a városok felé terelte, rákényszerítve őket az asszimilációra, a keresztény értékrend felvételére és a hagyományos életmódjuk teljes feladására. Balogh Máté Gergely írása érzékeny témát érint, amennyiben az 1945 utáni magyar állambiztonság USA felé irányuló és elsősorban az ottani magyar emigrációt megfigyelő tevékenységét tekinti át, hangsúlyozva, hogy mindezeket hidegháborús kontextusban kell látnunk, ahol az USA a szovjet tömb (benne Magyarországgal) első számú ellensége volt. Lévai Csaba – a Debreceni Egyetem Történelmi Intézetének egyetemi tanára – tanulmányában Bölöni Farkas Sándor amerikai utazásának részleteit és körülményeit tekinti át, kiemelve, hogy Bölöni írása nagymértékben hatott a 19. századi magyarországi Amerika-képre, és erőteljesen befolyásolta az 1849

utáni ún. Kossuth-emigráció felfogását is.

A kötet harmadik fejezete a migráció közép- és kelet-európai történeti vonatkozásait vizsgálja, erőteljesen hangsúlyozva a gazdaság-, közlekedés-, információ- és kommunikációtörténeti szempontokat. Tózsza-Rigó Attila, a Debreceni Egyetem Történelmi Intézetének docense a korai modern kor közép-európai kereskedőinek mozgását a Duna folyó tengelyébe helyezve mutatja be, hangsúlyozva a határok és a kereskedelem folyamatos dinamikáját. Pénzes János, a Debreceni Egyetem Földtudományi Intézete docensének társadalomföldrajzi szempontú áttekintése az 1989 utáni hazai belső népmozgások sokrétű összetevőit vizsgálítja meg, szemléletes térképekkel, grafikonokkal bemutatva a vonatkozó trendeket. Grunda Marcell, a Debreceni Egyetem Germanisztikai Intézetének kutatója az információs korszakban, napjainkban elemzi a migráció jelenségét, szemléletesen

bizonyítva, hogy a téma mennyire aktuális, emocionális, átpolitizált, manipulálható és többféle narratívában is értelmezhető.

A kötet megjelentetése hasznos vállalkozás, az angol nyelvű kiadás felkeltheti a téma iránti szélesebb, nemzetközi érdeklődést. A gondos szerkesztői munka, valamint a tudományos alapossággal publikált tanulmányok biztosan kijelölik a kötet helyét a tudományterület hazai és remélhetőleg nemzetközi palettáján. A Nemzetközi Migrációkutató Központ munkáját jól reprezentáló kötet egyben azt is jelzi, hogy a migrációt vélhetően leginkább interdiszciplináris megközelítésekkel lehet értelmezni, azzal együtt, hogy a jelenség teljes megértéséig még vélhetően hosszú az út.

Barta Róbert

történész, egyetemi docens
Debreceni Egyetem